

ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Гальченко В.М.

*кандидат психологічних наук, доцент,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО РОБОТИ З ТВОРЧО ОБДАРОВАНИМИ ДОШКІЛЬНИКАМИ

Обдарованість, за словами О.В. Скрипченка, є своєрідним поєднанням здібностей, від яких залежить можливість досягнення більшого або меншого успіху у виконанні тієї чи іншої діяльності. Найпоширенішим тлумаченням обдарованості вчений вважає визначення німецького психолога В. Штерна. Він формулює його так: «Обдарованість – це загальна здатність індивіда свідомо орієнтувати своє мислення на нові вимоги; це загальна здатність психіки пристосовуватися до нових завдань і умов життя» [6, с. 370].

Натомість Іван Головінський стверджує, що творчість, подібно до обдарованості, – поняття широке. Але обдарованість указує на можливості, а під творчістю розуміємо досягнення [3, с. 181]. Доречним підтвердженням цьому слугують дослідження Абрахама Маслоу, який наголошував, що творчість є найбільш універсальною характеристикою людей, яких він вивчав чи спостерігав. На думку вченого, творчість – універсальна функція людини, що веде до різних форм самовираження, до самоактуалізації, у процесі якої здібності індивіда застосовуються повністю, творчо [4].

Зважаючи на вищесказане, варто поєднати ці дві дефініції (творчість і обдарованість), отже, *творча обдарованість* – індивідуально творчий, мотиваційно-соціальний потенціал людини, який дозволяє отримати високі результати у різних сферах життя, у таких, як: творчість, інтелект, соціальна, художня діяльності, психофізіологічні можливості тощо.

Більшість авторів, що досліджують творчість (Дж. Гілфорд, Е. Торренс та ін.), виділяють чотири ознаки творчої обдарованості: оригінальність ідей і продуктів, гнучкість словесного і образного мислення, здатність знаходити ідеї у складних і обмежених ситуаціях [2]. Ці ознаки характеризують і дитячу творчість. Оригінальність як здатність до нового, незвичного і нестандартного вирішення проблем дуже яскраво виявляється вже на рівні дошкільного віку

На нашу думку, найяскравішим проявом творчої обдарованості є *винахідливість*. Зокрема, *винахідливість дошкільника* проявляється у здатності дитини створювати новий відмінний від існуючих, оригінальний продукт (ідею, спосіб виконання дії тощо), корисний для ігрової діяльності, вирішення конкретних проблем або подолання протиріч, уміння з легкістю вийти з проблемної ситуації, знайти нестандартні шляхи її розв'язання, винайти нові прийоми спілкування з іншими людьми, прагнення змінювати себе та навколишній світ на краще [1].

Винахідливість реалізуються в різних видах діяльності дошкільників, а саме: у грі, спілкуванні, образотворчій, трудовій діяльності тощо, а також у процесі проведення розважально-виховних заходів. Дитяча винахідливість, хоча й не дає об'єктивно значущих продуктів, але за своєю психологічною сутністю, перебігом і суб'єктивним

переживанням не відрізняється від «дорослої». Тому майбутніх вихователів має бути готовий до застосування заходів розвитку винахідливості дошкільника на основі власного саморозвитку у цьому напрямі ще у студентські роки.

Мета дослідження полягає у виявленні особливостей підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти для роботи з творчо обдарованими дошкільниками.

Творчість студента – це завжди творення, тобто побудова нового і оригінального, нестандартне бачення у звичайному нових можливостей його функціонування або включення чогось відомого як частини у нову систему, можливість продукувати велику кількість ідей під час навчання та спілкування.

Саме тому основні положення *дисципліни «Психологія дитячої творчості»* проходять «червоною ниткою» крізь більшість дисциплін спеціальності «Дошкільна освіта» Факультету педагогіки і психології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Знання, отримані під час вивчення дисципліни, допомагають майбутнім фахівцям організовувати та проводити заходи, спрямовані на прищеплення сучасним дітям загально людських цінностей. Такі знання і вміння роботи з дітьми сприятимуть вихованню гармонійної особистості – творця оновленого суспільства.

Мета курсу «Психологія дитячої творчості» (автор доцент Гальченко В. М.) – забезпечити професійну компетентність майбутніх вихователів з проблем генезису творчості загалом, її структури та розвитку, та дитячої творчості, зокрема. Опанування курсу «Психологія дитячої творчості» також сприяє розвитку творчих здібностей майбутніх фахівців своєї справи.

Завданнями курсу є оволодіння студентами теоретичною базою з дисципліни «Психологія дитячої творчості», формування здатності до власного самовдосконалення та вияву творчості, реалізації творчого потенціалу, що, відповідно, дає змогу творчо підходити до вирішення професійних завдань, розвивати здібності та творчу активність дошкільників, адекватно реагувати на динамічні зміни в суспільстві та забезпечувати міцне засвоєння психологічних знань, які сприятимуть ефективній роботі з різними категоріями населення та гетерогенними дитячими колективами.

Результатами вивчення цієї навчальної дисципліни є наступні вміння студентів:

- використовувати знання психології дитячої творчості у практичній діяльності, тобто реалізовувати на практиці основні завдання дисципліни під час здійснення педагогічної діяльності та активізації творчого потенціалу дошкільників;
- здійснювати діагностику рівня розвитку здібностей дошкільників з метою правильної організації та удосконалення навчально-виховного процесу, надання допомоги дітям з особливими потребами;
- акумулювати та адаптувати передовий досвід розвитку творчо обдарованої особистості до власної професійної діяльності з урахуванням психологічних особливостей гетерогенного дитячого колективу загалом та кожної особистості зокрема.

Такі результати навчання засвідчують не тільки підготовку висококваліфікованого спеціаліста, який володіє психологічним інструментарієм у роботі з дітьми, а й формування творчої особистості, здатної сприяти розвитку обдарованості дошкільників на основі духовних цінностей.

Підтвердження цьому знаходимо у дослідженнях А. Маслоу, який стверджує, що самоактуалізовані особистості постійно захоплені якоюсь справою, і захоплені настільки, що відмінності між роботою та задоволенням для них зникають. Вони присвячують своє життя тому, що психолог називає вищі цінності (такі, як істина, краса, добро, досконалість, цілісність) [4].

У свою чергу, дослідник духовності С. Т. Репетій вважає, що для розвитку духовної креативності майбутнього фахівця потрібне поєднання духовного та логічного мислення. Це дозволяє людині голограмно бачити причинно наслідкові зв'язки між вчинками та їх наслідками, розуміти дуальність світу (причина ситуацій знаходиться у духовному вимірі, а у фізичному – її наслідок) [5, с. 84]. Розуміння цього положення призводить до того, що студент оволодіває техніками власного життєтворення, самовдосконалення, на основі чого проектує успіх у власному життєздійсненні – і як особистості, і як фахівця.

Особливе місце у процесі розвитку духовної креативності майбутніх фахівців дошкільної освіти посідає щорічна Всеукраїнська благодійна акція «Дитинство: крок у майбутнє», ініційована студентами спеціальності «Дошкільна освіта» ще у 2009 році. *Мета акції* – привернути увагу молоді до реалій життя дітей у складних умовах сьогодення, активізувати громадянську позицію українського студентства, сприяти реалізації обдарованості, творчих здібностей та задоволенню духовних потреб дітей, які позбавлені батьківського піклування, дітей-інвалідів, дітей-біженців та дітей з неблагополучних сімей; розвиток емпатії, здатності бути не байдужими до проблем обездолених, уміння слугувати гідним для наслідування прикладом іншим людям, які прагнуть творити добро.

Під час акційних заходів адресна допомога дітям здійснюється за такими напрямками: *соціально-правовий, психологічний, освітній, культурно-дозвіллевий, оздоровчо-профілактичний*. За таких умов студентам вдається не тільки надавати матеріальну, моральну та інші види підтримки дітям з різних гетерогенних груп, а й сприяти реалізації творчих здібностей вихованців дитячих будинків, розвитку їхніх обдарувань та становленню успішної особистості дитини, впевненої в собі та у завтрашньому дні.

Таким чином, особливостями підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти у сучасному педагогічному вищому навчальному закладі є включення в освітній процес спеціальних дисциплін та виховних заходів, які сприяють розвитку духовної креативності студента, активізації його творчого потенціалу, що є необхідними умовами для роботи з обдарованими дошкільниками.

Список використаних джерел:

1. Гальченко В.М. Психологічні чинники розвитку винахідливості у дітей дошкільного віку: автореф. дис.... канд. психол. наук: спец. 19.00.07 / В.М. Гальченко. – Київ, 2011. – 20 с.
2. Guilford J.P. Measurement of Creativity. Exploration in Creativity Text / J.P. Guilford. – N. Y., 1967. – 319 p.
3. Головінський І. Педагогічна психологія / Іван Головінський. – К.: Видавництво «Аконіт», 2003. – 287 с.
4. Maslow A. Motivation and personality (2 nd ed.). – New York: Harper and Row. – 1970.
5. Репетій С.Т. Духовний розвиток особистості майбутнього фахівця / С.Т. Репетій. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. – 170 с.
6. Скрипченко О.В. Загальна психологія / О.В. Скрипченко. – К.: Видавництво «Каравела», 2011. – 464 с.